

NEBİLER (AŞIKLAR) VE ECE ŞELALELERİ VE YAKIN ÇEVRESİNİN TURİZM POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sevda ÇETİNKAYA

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
scetinkaya@mku.edu.tr

Makale Geliş Tarihi:13.11.2017 Makale Kabul Tarihi:28.12.2017

ÖZET

Yeryüzü şekilleri itibarıyla ülkemiz şelale ve çağlayanların oluşumu açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin araştırılması bilimsel, estetik ve rekreatif amaçlarla kullanımının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada Nebiler Şelalesi ve çevresinin doğal ortam özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Nebiler şelalesinin turizm potansiyeli ile ilgili yayına rastlanmamış olması nedeniyle buranın ayrıntılı olarak çalışılması ve turizm potansiyelinin ortaya konması, tarım dışında bölgeye katma değer sağlaması bakımından ayrıca önem kazanmaktadır. Arazi çalışması 2016-2017 yılları yaz mevsiminde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda arazi gözlemleri dışında sahadan bitki örnekleri de toplanmıştır. Ayrıca bölgeyi ziyaret edenlerle ve burada bulunan tek işletmenin sahibi ile görüşme yapılmıştır. Sahanın iklim özelliklerinin ortaya konmasında İzmir ve Dikili meteoroloji istasyonunun verileri, jeolojik özelliklerinin ortaya konmasında MTA'nın jeoloji haritaları kullanılmıştır. Nebiler Şelalesi İzmir ili Dikili ilçesi sınırlarında Nebiler köyü kuzeybatısında 39° 16' kuzey ve 26° 89' doğu boylamında yer alır. Şelaleyi oluşturan Nebiler suyu (Müsellimdere) eğim kırığında kısmen suları dağılsa da ana kütle dar bir oluktan aşağıya doğru düşmekte ve giderek genişleyerek yelpaze görünümünü almaktadır. WWD (The World Waterfall Database) veri tabanında fan olarak tanımlanan şelale tipiyle uyumlu görünmektedir. Ana şelaleden başka sahada yüksekliği daha az olan şelaleler ve suyun düşme hızına bağlı olarak oluşturdukları dev kazanları ile mağara oluşumları da gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Dikili, Nebiler Şelalesi, Ece Şelalesi, Ağlayan Mağara

EVALUATION OF TOURISM POTENTIAL OF NEBİLER(AŞIKLAR) AND ECE WATERFALL AND ITS ENVIRON

ABSTRACT

Our country has an important potential of waterfall formation regarding its landforms. Researching this potential becomes more of an issue in terms of providing its use with scientific, aesthetic and recreational purposes. Therefore, natural environment features of Nebiler Waterfall and its environment were tried to be revealed in this study. The study is also important since there is no publication about the potential of tourism of Nebiler waterfall in the literature. Field survey was carried out in the summer of 2016-2017. Plant samples were collected during the observations made in the field, as well. In demonstrating the climate characteristics of the field, the data taken from Izmir meteorological station were used and the geological maps of the MTA were used to reveal the geological features. Nebiler Waterfall is located at 39 ° 16 'north and 26 ° 89' east longitude in the northwest of the village of Nebiler in the borders of Dikili county of İzmir province. Although the waters of the Nebiler (Müsellim stream) that constitutes the waterfall are partially scattered in knickpoint, the main mass falls down from a narrow groove, and gradually expands and takes the appearance of a fan. It seems to be compatible with the waterfall type that is

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

defined as a fan in the database of WWD (The World Waterfall Database). Apart from the main waterfalls, there are also waterfalls with lower elevations, and gigantic boilers and cave formations formed due to the falling velocity of waterfall. The knickpoint due to faulting and the ground bridge behind it show that various factors are effective in forming the waterfall.

Keywords: *Tourism, Dikili, Nebiler waterfall, Ece waterfall, Ağlayan (crying) cave.*

Giriş

Şehirlerde artan nüfus, betonlaşma, gürültü, trafik yoğunluğu gibi stres kaynaklarının çoğalması, buralarda yaşayan insanların doğal ortam arayışlarını giderek arttırmaktadır. Ormanlık alanlar, dağlık alanlar, göller ve benzeri diğer sulak alanlar insanların doğayla bütünleşmesinde başta gelen doğal ortamlardır. Oluşturdukları ambiyansla su ortamları içinde insanı rahatlatıp dinlendiren şelale ve benzeri oluşumlar insanoğlu için önemli doğal yaşam mekânları içerisinde (Koday ve Demir, 2011: s. 290). Yoğun bir tempo içinde çalışan insanların buldukları ilk fırsatta doğayla baş başa kalabilmek için öncelikle yakın çevrede kırsal mekan arayışı içerisinde girdikleri daha geniş zaman dilimlerinde de uzak alanlara gitme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Jeomorfolojik ve hidrolojik etkenlerin birlikte oluşturduğu ve bu anlamda yeryüzünün dikkat çekici doğal unsurlarından olan şelaleler estetik özellikleri ile de insanları her zaman cezbetmiştir. Şelaleler ve yakın çevresinde farklılaşan doğal özellikler (bitki örtüsü, yerçekilleri vb.) bulunduğu bölgenin önemli kaynak değeridir. Bilindiği gibi bir akarsu yatağının taban seviyesindeki değişimlere, akarsu yatağının farklı dirençteki kayalardan oluşmasına ve faylanma nedeniyle yatak eğimindeki kırılma sonucu akarsuyun yüksekten düşerek oluşturduğu şekillere şelale veya çağlayan(çavlan) denilmektedir. Bu kavramların anlamları ve aynı anlamda kullanılıp kullanılmayacağı ile ilgili farklı görüşler ileri sürülmekle birlikte, yaygın kullanımda birbirlerinin yerine kullanıldıkları görülmektedir. İZBIRAK bu yapıları suyun düşme yüksekliği ve debisi ile ilişkilendirerek çağlayan (small waterfall/ cascade) kavramını küçük bir akarsuyun çok yüksek olmayan bir yerden dökülüp aktığı yer olarak tanımlarken şelaleyi ise büyük çağlayan anlamında çavlanla (great waterfall) bir değerlendirmiştir. (İzbırak, 1992: 63-68, 295) WWD (The World Waterfall Database) veri tabanında, düşen bir suyun şelale sayılabilmesi için en az 3 metre (yaklaşık 10 ft) veya en az 30 derecelik bir eğimle düşmesi gerekmektedir(<http://www.world-waterfalls.com>). Yöresel farklılıklara bağlı olarak bu oluşumların çağlak, *gürlevik, gürleyik, su düşen, su uçtu, şarlak, uçan su, gülleyik, pongurt* gibi çok çeşitli şekillerde adlandırıldığı da bilinmektedir (Bulut, 2010:2).

İzmir – Dikili yakınındaki Nebiler şelalesi, Ece Çağlayanı ve çevresinin doğal özelliklerini ortaya koyarak turizm potansiyelinin değerlendirildiği bu araştırma ile, adı geçen şelalelerin coğrafi literatüre kazandırılmasının yanında, turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması ve yöre ekonomisine katkısının artması amaçlanmıştır.

Türkiye'deki şelalelerle ilgili farklı amaçlarla yapılmış birçok çalışma mevcuttur. (Doğanay, 1990), (Köse, 1997), (Doğanay, 2000), (Ceylan, 2000), (Zeybek, 2000). (Doğanay, Zaman, 2001), (Özdemir, (Arınç, 2002), (Arınç, 2002), Zaman, Sever, 2004), (Uzun vd 2005a; 2005b), (Ceylan, 2006), (Sever ve Kopar, 2009), (Koday ve Çelikoğlu, 2009), (Bulut, 2010), (Koday, Demir, 2011), (Sevindi, 2011), (Polat vd., 2012), (Karadeniz, 2013), (Koday vd., 2015), (Çoban ve Aydınözü, 2016), gibi. Şelalelerin ayrı ayrı ele alındığı bu çalışmaların bazıları tanıtım, bazıları da turizm olanaklarının değerlendirildiği çalışmalardır. Özşahin ve Kaymaz, Türkiye şelalelerinin turizm potansiyelini değerlendirdikleri çalışmada en önemli zayıf yön olarak planlama, tanıtım ve araştırma yetersizliğini görmüşlerdir. (Özşahin ve Kaymaz, 2015:16).

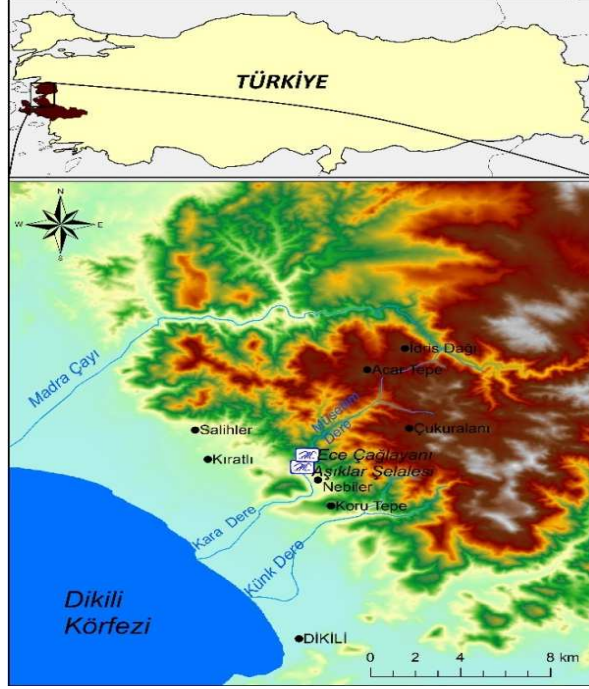
Bu çalışmada Nebiler ve Ece şelaleleri ve yakın çevresinin tanıtılması ve Turizm potansiyelinin ortaya konması amaçlanmıştır. Dikili ve çevresinin turizmi ile ilgili yayınlar (Sertkaya 2006), (Baykal, Emekli, Ataberk 2015), (Genç, 2017) olmakla birlikte, oluşum özellikleri (Çetinkaya 2017) dışında, şelalelerin turizm potansiyeli ile ilgili ayrıntılı bir çalışmaya rastlanmamış olması, bu çalışmanın ortaya konmasında itici güç olmuştur. Arazi çalışması 2016-2017 yılları yaz mevsiminde yapılmış ve bu çalışmalar sırasında saha gözlemlerinin yanı sıra bitki örnekleri toplanmıştır. 1/100.000 ölçekli topoğrafya haritalarından yararlanılarak jeomorfoloji haritaları elde edilmiştir. Bölgenin genel jeolojik özelliklerinin ortaya konmasında MTA'nın yayınladığı 1/500.000 ölçekli Türkiye jeoloji haritası İzmir paftasından faydalanılmıştır. Bölgenin iklim özelliklerinin ortaya konmasında Dikili ve İzmir Meteoroloji istasyonu verileri kullanılmıştır.

Bulgular

Coğrafi Konum ve Ulaşım: İzmir ili Dikili ilçesi sınırları içerisinde yer alan Nebiler(Aşıklar) şelalesi İzmir'e 131 km, Dikili ilçe merkezine 18 km, Bergama'ya 39 km ve Ayvalık'a 33 km uzaklıktadır(Şekil 1). İzmir-Çanakkale karayoluna yaklaşık 5 km uzaklıkla olan şelaleye, Dikili-Ayvalık karayolu 9. km'sindeki Nebiler köyü tabelasından sağa dönüp yaklaşık 4 km. asfalt olan köy yolunda ilerledikten sonra Nebiler köyüne yetişmeden "Şelale" tabelasından sola dönüp yaklaşık bir kilometre stabilize yolu takip ederek ulaşılabilir. Aşıklar şelalesinden sonra vadi içi patika yolu yaklaşık bir kilometre takip ederek Ece şelalesine ulaşmaktadır.

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

Şekil: 1 Çalışma Sahasının Lokasyonu ve Jeomorfoloji Haritası

İklim ve Hidrolojik Özellikleri: Akdeniz ikliminin hakim olduğu sahada yıllık ortalama sıcaklıklar yılın hiçbir döneminde 8 °C' nin altına düşmemektedir. Yıllık sıcaklık ortalamaları İzmir'de 17.8°C, Dikili'de 16.5°C'dir. Yıllık yağış tutarı İzmir'de 695.9 mm olup en çok yağış kış mevsiminde görülür (377.4mm)(Tablo 1). Dikili'de yıllık yağış tutarı 652mm'dir İzmir'de olduğu gibi Dikili'de de yağışlı dönem kış mevsimidir (344mm)(Tablo2).

Tablo 1: İzmir'in Aylara Göre Sıcaklık ve Yağış Ortalamaları(1938 – 2016)

İZMİR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	8.8	9.5	11.5	15.8	20.7	25.5	28.0	27.6	23.6	18.7	14.1	10.4	17.8
Aylık Top. Yağış Miktar Ort. (mm)	131.2	102.5	75.8	46.2	31.0	10	2	3	13.9	43.6	93.5	144	696

Kış yağışları ile beslenen Nebiler şelalesi ve Ece şelalesini oluşturan Müsellim dere en yüksek akıma kış döneminde erişmektedir. İzmir ve Dikili Meteoroloji istasyonu verilerine göre oluşturulan grafiklerde (Şekil 4-5) görüldüğü gibi kurak

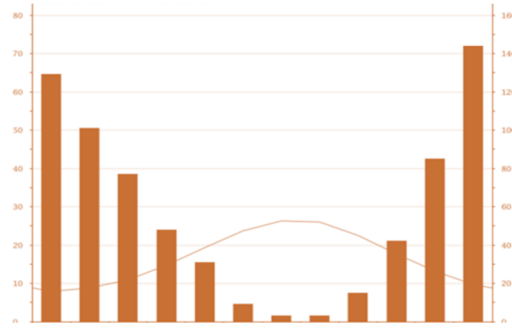
Sevda ÇETİNKAYA

geçen yaz ayları sıcaklığın da en yüksek olduğu dönemdir. Bu dönemde şelaleyi besleyen sular iyice azalmaktadır. Ayrıca dereyi besleyen kaynaklardan ve dereden borularla su çekimi de şelalenin sularının azalmasında bir etkindir.

Tablo 2: Dikili'nin Aylara Göre Sıcaklık ve Yağış Ortalamaları(1938 – 2016)

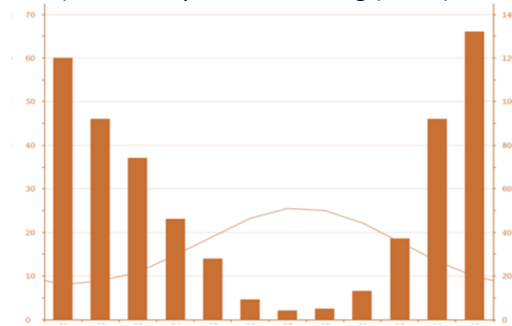
Dikili	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	8	8.9	10.8	14.8	19	23.2	25.5	25	22.2	17.8	13.4	9.9	16.5
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ort. (mm)	120	92	74	46	28	9	4	5	13	37	92	132	652

Şekil: 4 İzmir'in yıllık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği

Şekil: 5 Dikili'nin yıllık ortalama sıcaklık ve yağış grafiği

Kaynağını Kemente yaylası pınarları ile Kocatepe eteklerinden alan Müsellim dere Koca tepe(720m)'nin kuzeybatı, İdris dağı(600m) ve Acartepe(570m) güney

kesiminin sularını toplar. Yağışlı dönemlerde çeşitli yan kollarla da beslenen Müsellim dere Sümeyra şelalesi*, Ece şelalesi, ve Nebiler şelalelerini oluşturarak yoluna devam eder ve Üç Çınarlar mevkiinde denize dökülür.

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

Bitki örtüsü: Çalışma sahasında kurakçıl Akdeniz bitki örtüsü hakimdir. Yerleşmelere yakın olması nedeniyle doğal bitki örtüsü üzerindeki antropojenik etkilerin fazla olduğu söylenebilir. Hakim türler arasında kızılçam(*Pinus brutia*) ve fıstık çamları(*Pinus pinea*) dikkati çeker. Meşe türleri içerisinde özellikle palamut meşesi(*Quercus ithaburensis*) şelaleye giden yol boyunca tahrip görmüş ve tarıma açılmış bölgelerde görülmektedir. Vadi tabanı suyun varlığına bağlı olarak zengin bitki örtüsüne sahiptir. Bunlar arasında yaygın biçimde çınar(*Platanus orientalis*) ağaçları görülmektedir. Çınarlara yamaçlara doğru kızılçam ve fıstık çamları eşlik eder. Vadi içi ayrıca makinin bir çok elemanının da görüldüğü kesimdir. Maki elemanları arasında zakkum(*Nerum oleander*), akçakesme(*Phillyrea latifolia*), kermez meşesi(*Quercus coccifera*), katır tırnağı(*Spartium junceum*), menengiç (*Pistacia terebinthus*), hayıt(*Vitex agnus-castus*), böğürtlen(*Rubus fruticosus*) gibi türler yer alır. Vadi tabanında çeşitli sarmaşık türlerinin yanı sıra atkuyrukları (*Equisetum*) da görülür (Foto 1).

Foto 1: Müsellim dere vadisinin Aşıklar şelalesi yakınlarındaki genel görünümü(Foto S. Çetinkaya)

Nebiler (Aşıklar) Şelalesi: Dikili ilçesi Nebiler (köyü) mahallesi sınırları içerisinde yer alan Nebiler şelalesi Müsellim derenin oluşturduğu şelalelerden en

aşağıda olanı olup deniz seviyesinden yüksekliği 265 metredir. Şelalenin oluşumunda faylanma ve farklı dirence sahip kayaların birlikte etkili olduğu görülmektedir. Yılmaz ve diğerleri(1997)'nin çizmiş oldukları bölgenin ayrıntılı jeoloji haritalarında buradan geçen birbirine paralel fay iki fay hattı görülmektedir. Üst sedimanter istiflerin Müsellim dere vasıtasıyla aşınması ile ortaya çıkan eğim kırığında Aşıklar şelalesi oluşmuştur. Şekil olarak WWD (The World Waterfall

* Ece şelalesinden daha yukarıda ve yaklaşık 400 m. daha gerisinde yer alan Sümeyra şelalesi ulaşım için henüz patika yol açılmamış olmasından dolayı bu çalışmada ayrıntılı ele alınmamıştır

Database) veri tabanında fan* tipi şelale olarak adlandırılan şelale tipiyle uyumlu olduğu görülmektedir. Şelale yaklaşık 20 m yükseklikten dökülmekte ve döküldüğü yerde derinliği bir metreyi bulan bir göl (dev kazanı) oluşturmaktadır (Foto 2).

Sevda ÇETİNKAYA

Foto 2: Aşıklar şelalesi ve oluşturduğu dev kazanının farklı açılardan görünümü(Foto S. Çetinkaya)

Nebiler Şelalesi adını yakınındaki Nebiler köyünden almakla birlikte, turistik çekiciliğini arttırmak amacıyla bir yörede anlatılan bir efsane(Peri

padişahının kızı Sümeyra ile Yörük Ali arasındaki aşkı konu alır).ile ilişkilendirilerek son zamanlarda "Aşıklar şelalesi" olarak adlandırılmaktadır. Şelaleyi görebilmek için vadi yamacında kurulu tesis içerisinden geçilip 86 basamaktan oluşan eğreti bir tahta merdivenden aşağıya inilmesi gerekmektedir(Foto 3).

Foto3: Aşıklar şelalesine inen merdiven ve şelalenin döküldüğü dev kazanı (Foto S.Çetinkaya)

* Fan(Veiling) tipi şelalelerde eğim kırığında dar bir oluktan dökülen sular aşağıya doğru genişleyerek yelpaze görünümünü alır. Düşme esnasında suyun yatakla yer yer teması vardır ve sıçramalar görülebilir

Ece Şelalesi: Nebiler(Aşıklar) şelalesinden daha yukarıda, yaklaşık bir km daha geride bulunan. Ece çağlayanı olarak isimlendirilen şelalenin oluşumunda

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

farklı dirençteki kayalardan ziyade faylanmaya bağlı bir eğim kırığının neden olduğu söylenebilir. Şelale iki basamaklı bir yapıdadır. Sular önce yaklaşık üç metrelik bir yükseklikten bir metre enindeki basamağa dökülmekte, ardından 10.5m. yükseklikten düşerek şelaleyi oluşturmaktadır(Foto 4). Suyun çarpmasının etkisiyle açtığı dev kazanının derinliği suyun döküldüğü yerde 4.9 m'dir. Derinliğin Aşıklar şelalesinin oluşturduğu göletin derinliğinden daha fazla olması buranın kayaç yapısı ilgilidir. "Kraliçenin banyosu" olarak adlandırılan bu derin çanağın içerisinde biriken suların oluşturduğu gölün alan ölçümü yapılmamış ancak fikir vermesi açısından suyun düştüğü yerden karşıya olan mesafe 9.6 m yanlardan uzunluğu 14 m. olarak ölçülmüştür (Çetinkaya 2017) (Foto 5).

*Foto 4: Ece Çağlayanı
(<http://www.yoldakiizler.com>)*

*Foto 5: Ece Çağlayanın oluşturduğu gölet
(Foto S. Çetinkaya)*

Foto 6: Ece Çağlayanı oluşturan eğim kırığının önden ve yandan

görünüşü(Foto S. Çetinkaya)

WWD (The World Waterfall Database) veri tabanında tanımlanan plunge* şelale tipiyle uyumlu olduğu görünen Ece çağlayanı görsel cazibesinin yanında

Sevda ÇETİNKAYA

oluşturduğu derin dev kazanı ile adrenalini sporlarından atlayış için uygun ortam sunar. Vadiyi adeta bir duvar gibi dik kesen eğim kırığının 20-25 m yüksekliğindeki bölümleri kaya tırmanışları için uygun ortam oluşturur(Foto 6).

Ece çağlayanından daha yukarıda yaklaşık 400m. sonra Müsellim dere üzerindeki üçüncü şelale olan Sümeyra şelalesi bulunmaktadır. Ece çağlayanını oluşturan eğim kırığından sonra vadi içinden yürüyüş yolu olmadığı için bölgeye gelecek ziyaretçilerin şimdilik göremedikleri Sümeyra şelalesi için vadi yamacına tırmanan patika yola ihtiyaç vardır.

Ece çağlayanı ile Aşıklar şelalesi arasındaki yaklaşık bir kilometrelik mesafede dikkat çeken jeomorfolojik oluşumlar vardır. Bunlar arasında en önemlisi "Ağlayan Mağara" dır. Aslında bir yer köprü olan ve bölgede yel köprü olarak tanınmakla birlikte yine turistik cazibesini arttırmak amacıyla olarak sonradan Ağlayan Mağara adlandırılan oluşumdur(Foto 7).

Foto 7: Müsellim derenin yer köprüünün altına giriş (Mağara subaşı) ve çıkış(Ağlayan Mağara) yeri (Foto S. Çetinkaya).

Müsellim dere suyunun büyük bir bölümü mağaranın yaklaşık yüz metre gerisinde kireçtaşı ile örtülü tabakanın altına dalar ve ağlayan mağarada yeniden yüzeye çıkar. Mağara tavanından damlayan ve efsanede peri padişahının gözyaşları olarak geçen suların oluşturduğu şekiller tavandan sarkan laleler görünümündedir(Foto 8). Mağara tabanından geçen dere dikit oluşumu engellemiştir. Giriş kısmı 2-2.5 m yüksekliğinde olan mağara içerisinde dikkatli bir

*Plunge / Vertical: klasik tip şelale olarak bilinen ve eğim kırığından dikey olarak düşen suyun düşme esnasında yatakla bağlantısının kesildiği şelale tipidir. Bu tip şelalelerin tabanında mutlaka bir dev kazanı oluşur

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

şekilde 5-6 m. ilerlenebilmektedir. Yaz döneminde suların azalması ile mağara girişi daha elverişli hale gelmektedir.

Şelaleler çevresinde Ağlayan mağara dışında vadi yamaçlarında İkiz Mağara, Rum Mağarası, Saklı Mağara, Zindan olarak adlandırılan küçük mağara oluşumları da vardır. Meraklıları için ilginç kayaç şekilleri ve türleri bölgenin çekicilikleri arasında söylenebilir.

Foto 8: Ağlayan Mağara içerisindeki lale görünümlü sarkıtlar(Foto S. Çetinkaya).

Foto 8: Üzerinde lapyalar gelişmiş kayaçlar ve İkiz mağara(Foto S. Çetinkaya).

Sonuç Ve Öneriler:

Bir yerin turizm potansiyeli, sunduğu turistik çekiciliklerle değerlendirilir. Çekicilik, turizm etkinliğinin oluşmasında aktif rol oynayan faktörlerden birisidir (Sönmez ve Emekli,2007:335). Turizmde çekiciliklerin başında doğal kaynaklar gelmektedir. Turistlerin bir alana yönelik ziyaret etme isteğini doyuran çekicilikler, turizmin yer seçiminde rol oynayan coğrafi kaynaklardır. Örneğin; doğal kaynaklara

dayalı turizm çekicilikleri, yeryüzü şekilleri, iklim, doğal manzara ve bitki örtüsü ile ilgilidir(Şahin ve Yılmaz, 2009: 4). Şelaleler hidro-jeomorfolojik bir oluşum olarak doğa turizmi açısından önemli bir kaynak değeridir. Bu açıdan değerlendirilen Aşıklar ve Ece şelaleleri turizm potansiyeli yüksek yerlerdir.

Dikili sınırları içerisinde yer alan şelaleler, kıyıları dışında hemen hemen hiçbir alanı Turizme açılmamış olan Dikili'de(Baykal, Emekli, Ataberk 2015), turizmi çeşitlendirici doğal çekiciliklerdir.

İnceleme alanı Kuzey Ege'de deniz turizminin gelişmiş olduğu Ayvalık ve deniz turizmi açısından son derece elverişli koşulları olmasına rağmen turist sayısı ve turizm gelirleri bakımından Ayvalık'ın gerisinde kalan Dikili'ye yakınlığı ile merkezi sayılabilecek bir konuma ve ulaşım imkanına sahiptir. Ancak Aşıklar şelalesi ve çevresinde erişilebilirlik sıkıntılıdır. Aşıklar şelalesini görmek için buradaki işletmenin içinden geçilerek aşıklar şelalesine inilmektedir. Tesisten şelalenin döküldüğü yere inen ahşap merdiven 86 basamaklı olup son derece eğreti durmakta üzerinden geçerken sallanmaktadır. İki ayrı kademesinde dinlenmek için bölümler olsa da özellikle çocuk ve yaşlılar için zorlayıcıdır. Oldukça dik olan bu merdiven yerine eğimi azaltılmış rampa daha avantajlı olabilir. Tesis içerisinde bulunan vaziyet planında yer alan unsurların arazide yönlendirici tabelalarla gösterilmesi sınırlı kalmaktadır. İki şelale arasındaki vadi içi patika yol yer yer ağaç dallarından doğal korkuluklarla belirlenmiş, yer yer de kırmızı boya ile taşların üzerine yön okları konmuş olsa da çoğu yerde işaretlerin olmayışı veya suyun şiddetli olduğu zamanlarda patika yolu bozmuş olması nedeniyle ziyaretçilerin farklı yollar izlediği görülmüştür. Bu durumda çevrede tahribata, kirliliğe ve zaman zaman da oynak dere taşları nedeniyle ayak burkulması gibi yaralanmalara neden olabileceğinden patikanın yağışlı dönemlerden sonra gözden geçirilmesi ve yönlendirici tabelalarda mesafenin de belirtilmesi, ayrıca güzergahın Sümeyra şelalesini de kapsayacak şekilde genişletilmesi önerilmektedir.(Arazi çalışmalarımız sırasında karşılaştığımız ziyaretçilerin hemen hepsi Ece Şelalesine daha ne kadar mesafe kaldığını soruyordu)

Elverişli iklim koşullarından dolayı yılın bütün aylarında ziyaret edilebilecek olan şelaleler ve çevresi her mevsim ayrı güzelliği ile bölgede yaz sezonu ile sınırlı kalan turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesi (doğa yürüyüşleri, yüksekten suyu atlama, kaya tırmanışı, gibi) ve tüm yıla yayılmasını sağlamak amacıyla da hizmet edeceğini söylemek mümkündür.

Vadideki zengin bitki örtüsü, farklı kayaç tiplerinin bir arada bulunması gibi özellikleri ile bir eğitim parkuru olarak da değerlendirilebilir

Efsanelerin turizmde şehir/bölge tanıtımında dolayısıyla destinasyon pazarlamasında etkili olabilecek unsurlar arasında (Aktaş ve Batman 2010) olduğu dikkate alındığında yöredeki doğal unsurların yörede anlatılan efsane ilişkilendirilerek yeniden adlandırılması (Nebiler Şelalesi-Aşıklar şelalesi, Yer köprü-Ağlayan mağara, Ece şelalesi-kraliçenin banyosu gibi.) bölgenin turistik potansiyelini arttırmaktadır.

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

Aşıklar şelalesi girişinde kahvaltı ve yemek servisi veren bir işletme bulunmaktadır. İşletmenin her mevsimde açık olması gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamaları bakımından önemlidir. Ancak özellikle yaz mevsiminde ziyaretçi sayısının fazla olduğu zamanlarda yetersiz kalabilmektedir. Ayrıca Ece şelalesi ile Aşıklar şelalesi arasındaki mesafe dikkate alındığında Ece şelalesi yakınında da doğal ortama zarar vermeden ama ziyaretçilerin talebini(soğuk-sıcak içecekler, dondurma gibi) de karşılayacak şekilde bir büfe hizmeti olması önerilir.

Nebiler ılıcasının da dahil edildiği paket programlar oluşturulup özellikle hafta sonu ziyaretlerine uygun bir turizm destinasyonuna dönüştürülebilir. Böylece yöre köylülerin turizm gelirlerinden faydalanması sağlanabilir.

Kaynakça

Aktaş, S. ve Batman, O.,(2010),Efsanelerin Turistik Çekicilik Üzerine Etkileri: Profesyonel Turist Rehberlerine Yönelik Bir Araştırma *e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences*, 3C0054, 5, (4), 367-395.

Anonim (1984) *Ortalama, Ekstrem Sıcaklık ve Yağış Değerleri Bülteni*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Arınc, K. (2002). Rekreatyonel Açıldan Değerlendirilmesi Gereken Bir Yöre; Günpınar Çağlayanı ve Çevresi (Şuhul Vadisi/ Darende). *Türk Coğrafya Dergisi*, 39, 1-20.

Atayeter, Y., Çiloğlu, M. H., Büyükkal, A. H. (2007). Uçansu Çağlayanları (Gebiz –Antalya). *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 207-222.

Baykal, F , Emekli, G , Ataberk, E . (2015). The Role of Geographical Factors For The Tourism Integration In Dikili and Bergama Districts of Izmir. *Ege Coğrafya Dergisi*, 20 (1), 1-16.

Bulut, İ. (2010). Aybastı (Ordu) Şelale ve Çağlayanları. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, 20, 1-14.

Bulut, İ., Özdemir, F. (2010). Sunturas Şelalesi. *TSE Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, 582, 100-107.

Ceylan, M. A. (2000). Güney Çağlayanı'nın Rekreatyonel Önemi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 2, 61-76.

Ceylan, M. A. (2006). "Sakızcılar Şelalesi (Denizli)" s. 636-644, Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu 6-8 Eylül 2006, Isparta: Fakülte Kitabevi.

Çetinkaya, S.(2017) "Nebiler(Aşıklar) Şelalesi Ve Çevresinin Doğal Ortam Özellikleri" S Tonbul ve diğerleri(Ed.) International Symposium On Geomorphology Proceedings Book (S. 686-692) Fırat Üniversitesi basımevi- Elazığ.

Çoban, A. & Aydınözü, D. (2016). "Ilica Şelalesi (Kastamonu-Pınarbaşı) / Ilica Waterfall(Kastamonu-Pınarbaşı)", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, www.turkishstudies.net, (Erişim Tarihi: 31.10.2017.)

Doğanay, H. (1990). Turistik Potansiyeli Yönünden Gürlevik Çağlayanı. *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 8, 147-161.

- Doğanay, H. (2000). Türkiye’de Az Tanınan Üç Doğa Harikası: Tomara-Sırakayalar ve Muradiye Çağlayanları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 3, 1-25.
- Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Doğanay, H., Zaman, S. (2001). Kurşunlu ve Düden Çağlayanları: Coğrafi Bir Tanıtım *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7 (5), 1-35.
- Genç, M. (2017) İzmir-Dikili’nin Ekoturizm Ve Açık Alan Rekreasyonu Potansiyeli: Tespit Ve Tekliflerimiz, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/16,185-212. <http://www.world-waterfalls.com>, (Erişim Tarihi: 30.10.2017.)
- Hudson, B. J. (2000). The Experience of Waterfalls. *Australian Geographical Studies*,38 (1), 71–84. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-8470.00101/epdf> (Erişim Tarihi: 24.10.2017.)
- İzmir, R., 1992, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Öğretmen Kitapları Dizisi, M.E.B. Yay.No.157, İstanbul, s.63, 68, 295.
- İlhan (Lahn), E. (1944). Tortum Gölü ve Tortum Şelalesi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 5-6, 137-142.
- Karadeniz, V. (2013). Sürdürülebilirlik kapsamında Sızır Şelalesi ve çevresinin rekreasyonel potansiyeli. *International Journal of Human Sciences*, 10 (1), 1098-1115.
- Koday, Z., Demir, M. (2011). Keklik Şelalesi (Sarıkamış/Kars) Doğal Çevre Özellikleri ve Beşeri Ekonomik Potansiyeli. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 289-306.
- Koday, S., Çelikoğlu, Ş. (2009). Ekoturizm Açısından Bir İnceleme: Aksu Çayı Şelaleleri (Bartın). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 131-146.
- Koday, Z., Koday, S., Kaymaz, Ç. K. (2015). *Mençuna Şelalesi’nin Sürdürülebilir Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi*. Coğrafya’ya Adanmış Bir Ömür: Prof. Dr. Hayati Doğanay (Editörler: Prof. Dr. Serhat ZAMAN ve Doç. Dr.Oğün COŞKUN), s.: 215-237, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Köse, A. (1997). Kaz Dağı’nda Doğal Çevre Özelliklerine Dayanan Günöbirlik Rekreasyon Alanlarına Üç Örnek: Ayazma, Pınarbaşı ve Sütöven. *Türk Coğrafya Dergisi*, 32, 237-262
- Özdemir, Ü., Zaman, S., Sever, R. (2004). Rekreasyonel Açidan Ulukaya Şelalesi ve Kanyonu. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12, 209-223.
- Özşahin, E. & Kaymaz, Ç. K. (2015). Türkiye Şelalelerinin Turizm Potansiyelinin Coğrafi Yaklaşımla İncelenmesi, *Route Educational and Social Science Journal, Volume 2(2)*, ss 12-29.
- Polat, S., Karğı, S., Güney, Y. (2012). Gümüşsu (Homa) Şelalesi (Çivril-Denizli). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 203-216.
- Sertkaya Doğan, Ö.(2006), Dikili ve Çevresinde Turizm Faaliyetleri, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi* 14,54-65
- Sever, R., Kopar, İ. (2009). Maral Şelalesi (Borçka-Artvin), Doğal Ortam Özellikleri ve Ekonomik Potansiyeli. *Türk Coğrafya Dergisi*, 52, 17-29.
- Sevindi, C. (2011). Susuz Çağlayanı (Susuz-Kars) ve Turistik Potansiyeli. *EÜSBED*, 4 (2), 325-352.

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

Somuncu, M. (1986). Yahyalı-Kapuzbaşı Çağlayanlar Bölgesinin Tanıtımı ve Doğa Parkı Olarak Düzenlenmesi Konusunda Bir Öneri. *10. Türkiye Jeomorfoloji Bilimsel ve Teknik Kurultayı Bildiri Özetleri*, s.: 36- 37, Ankara

Şahin,K., Yılmaz, A., (2009). Samsun İlinde Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Arzı ve Planlaması *The Journal of International Social Research*, Volume:2/7, 218-231.

Türkiye Jeoloji Haritası(1973). İzmir Paftası, , Ankara:Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Yayınları

Uzun, S., Uzun, A., Yılmaz, C., Zeybek, H. İ. (2005a). Erfelek Çağlayanları-Sinop. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14, 331-349.

Uzun, S., Uzun, A., Yılmaz, C., Zeybek, H. İ. (2005b). Erfelek Çağlayanlarının Doğal Ortam Özellikleri. s.241-244, İstanbul: Türkiye Kuvaterner Sempozyumu, TURQUA V, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, Y., Genç, S.C., Gürer, O.F., Bozcu, M., Yılmaz, K., Karacık, Z., Altunkaynak Ş. ve Elmas, A., (2000), *When did the western Anatolian grabens begin to develop?* In: Bozkurt E., Winchester J.A., Piper J.D.A. (Eds.), *Tectonics and magmatism in Turkey and the surrounding area*, Geological Society Special Publication 173, Geological Society, London, pp. 353–384.

Zeybek, H. İ. (2000). Ocaklı Çağlayanı (Pazar-Tokat). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi Coğrafya Serisi*, 1 (1), 171-188.

Extended Abstract

Introduction:

Growing stress sources such as increasing population, concretion, noise, and traffic density in cities cause people living there to increase their search for the natural environment. Other wetlands such as forests, mountains, and lakes are the primary natural environments in the integration of nature with people. The waterfalls, which are formed by both geomorphological and hydrological factors, and which are the remarkable natural elements of the earth in that sense, have always attracted people with their aesthetic features.

Many studies in waterfalls at Turkey which will be conducted with different purposes can be found in literature. Some of these studies, in which the waterfalls are handled separately, have been conducted on an introductory basis and some of them have aimed to evaluate of tourism opportunities. In this study, it is aimed to introduce the Nebiler and Ece waterfalls and their immediate surroundings, and reveal their tourism potential. The field work was carried out in the summer of 2016-2017 and along with field observations, plant samples were collected in the study. Geomorphology maps were formed by making use of 1 / 100.000 scale topography maps. In determining the general geological features of the region, Izmir region which is 1 / 500,000 scale geological map of Turkey issued by MTA has been benefitted. Dikili and Izmir Meteorological Station data were used to determine the climatic characteristics of the region.

Findings:

Geographical Location and Transportation: The Nebiler (Aşıklar) waterfall, which is the lowest of Müsellim creek waterfalls located within the borders of Dikili district of İzmir province, is 131 km away from İzmir and 18 km away from Dikili district center. The waterfall can be visited by turning right at the sign of Nebiler village located on the 9th km of Dikili-Ayvalik highway, and after traveling along the asphalt village road about 4 kilometers, turning left at the sign "Waterfall", and then following the stabilized road about one kilometer. After the Aşıklar waterfall, the Ece waterfall can be visited by following the path in the valley about one kilometer. Sümeýra waterfall, which is higher than Ece waterfall, is about 400 meter away from Ece waterfall.

Climate and Hydrological Characteristics: Annual average temperature in the region where the Mediterranean climate is dominant is 17.8 ° C in İzmir and 16.5 ° C in Dikili. The annual precipitation is 695.9 mm in İzmir and 652 mm in Dikili. Winter is the rainy season in both regions. İzmir and Dikili meteorological stations have indicated the waters that feed the waterfalls during the arid summer months are decreasing drastically. Müsellim stream, which is fed with winter precipitation, reaches its peak during the winter season. Müsellim creek that takes its source from the mountainside of Kocatepe and the springs of Kemente plateau collects its waters from the northwest of Koca Tepe (720m) and, the south of Idris Mountain (600m) and Acartepe (570m). It continues their path by forming the Sümeýra, Ece, and Nebiler waterfalls and poured into the sea located at Üç Çınarlar.

Vegetation: The field is dominated by the arid Mediterranean vegetation. The calabrian pine (*Pinus brutia*) and the umbrella pine (*Pinus pinea*) are among the dominant species. The valonia oak (*Quercus ithaburensis*) can be seen in destroyed and cultivated areas along the road to the waterfall. The valley bottom has rich vegetation which includes the plane tree (*Platanus orientalis*) and various elements of the maquis. There are also horsetails (*Equisetum*) along with ivy species.

Nebiler (Aşıklar) Waterfall: Nebiler waterfall is the lowest of the waterfalls formed by Müsellim creek and 265 meters above sea level. It is observed that rocks with different resistance and faulting are effective in the formation of the waterfall. Aşıklar waterfall has formed at the knickpoint which is caused by the erosion of the upper sedimentary rocks through Müsellim stream. It seems that the figure is compatible with the waterfall type called fan type waterfall in the WWD (World Waterfall Database) database. The waterfall spills from a height of about 20 m and forms a lake (pothole) where it is poured with a depth of more than one meter. Besides named after by Nebiler village, it is recently called "Aşıklar Falls" (Love Falls) by being associated with a legend told in a locality to increase tourist attractions (taken from the love between the fairy sultan's daughter Sümeýra and Yoruk Ali).

Ece Waterfall: It can be said that the formation of the Ece Waterfall, which is about one kilometer further behind the Nebiler (Aşıklar) waterfall, is caused by a

*Nebiler(Aşıklar) Ve Ece Şelaleleri Ve Yakın Çevresinin Turizm Potansiyeli
Bakımından Değerlendirilmesi*

knickpoint formed by faulting instead of rocks with different resistance. The waterfall is a two-step structure. The water is first poured from a height of about three meters into a jump which has a wide of one meter, and then then forms the waterfall by falling from a height of 10.5 meters. The depth of the pothole is 4.9 meter in the place where the water is poured. This is called "The Queen's Bath".

About 400 meters above Ece waterfall, there is the Sümeyra waterfall, the third waterfall on the Müsellim creek. Since there is no walking path through the valley after the knickpoint that forms the Ece Waterfall, a path climbing the valley slope is needed for the Sümeyra waterfall which visitors cannot see presently.

There are remarkable geomorphological occurrences in the distance of about one kilometer between Ece and Aşıklar waterfall. The most important of those is the "Crying Cave". Actually, it is a bridge. A large portion of the water of Müsellim stream falls under the layer covered with limestone about a hundred meters behind the cave and comes back to the surface from Crying cave. The water dripping from the ceiling of the cave and which is known as the tears of the legendary fairy sultan in legend form the appearance of tulips hanging from the ceiling. It was later named Crying Cave in order to increase its tourist attraction. People can be easily move about 5-6 meters across the cave whose height of the entrance part is 2-2.5 meters.

There are also small cave formations on the valley slopes called the Twin Cave, the Greek Cave, the Hidden Cave, and the Dungeon along with the Crying cave. For the ones who are interested in, rock formations and types can be said to be among the attractions of the region.

Result and Suggestion:

The waterfalls as a hydro-geomorphological formation are an important resource in terms of nature tourism. In this regard, Aşıklar and Ece waterfalls have high tourism potential.

The observation field is close to Ayvalık and Dikili, and has a location and transportation possibility. However, accessibility between the waterfalls is problematic. In order to visit Aşıklar waterfall, it is needed to pass through the business established on the valley slope and go down to the Aşıklar waterfall. The wooden ladder going down to the place where the waterfall pours is 86 steps, However, the slope reduced ramp may be more advantageous to visit Aşıklar waterfall instead of very steep ladder. The guiding signs are limited to show the elements included in the site plan within the facility. The path in the valley between the two waterfalls was marked by colored direction arrows, However, it has been observed that visitors follow different paths because of the fact that there are no signs in most places or the paths are broken once the water is severe. Thus, it is suggested that the pathway should be repaired after the rainy periods as this may cause damage to the environment and physical injury like spraining of leg. In addition, the distance should be indicated with the guiding signs and the route should be extended to include the Sümeyra waterfall.

Sevda ÇETİNKAYA

Regarding their beauty in every season, it is possible to say that the waterfalls and their surroundings which can be visited in all months of the year will serve to diversify the tourism activities (such as nature walks, high water jumping, and rock climbing) which are limited to the summer season in the region. The rich vegetation in the valley can also be utilized as an educational park with features such as the coexistence of different rock types.

Considering that the legacies are among the factors that can be effective in promoting tourism the city/region, and therefore, in the destination marketing (Aktaş and Batman, 2010), relating the natural elements in the region with the legends told in that region and renaming them (Nebiler Waterfall-Aşıklar waterfall, Yer Bridge-Crying cave, Ece waterfall-The Queen's Bath etc.) is really important in increasing the touristic potential of the region.

There is an open business in all seasons at the entrance of Aşıklar waterfall. However, it can be inadequate at times when the number of visitors is high, especially in summers. Regarding the distance between the Ece and Aşıklar waterfall, it is recommended to have a small buffet near the Ece waterfall to meet the demands of visitors (cold-hot drinks, ice cream etc.) without causing any damage to the natural environment.

Package programs that include Nebiler spa can be created and turned the region into a tourism destination that is suitable for weekend visits. Thus, local villagers can benefit from tourism revenues.